

ЛИЦАРКА БРОНЗОВОГО ХРЕСТА ЗАСЛУГИ УПА: ДО 100-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ЮЛІЇ ГАНУЩАК

У збройній боротьбі ОУН та УПА 1940 – 1950-х рр. були задіяні тисячі українських жінок. Багато з них виконували традиційні для тодішнього українського патріархального суспільства “жіночі” функції догляду і опіки (медична допомога, господарське забезпечення), що автоматично стали частиною системи гендерних моделей в українському визвольному русі. Однак жорсткі умови діяльності націоналістичного підпілля і повстанського руху середини ХХ ст. вимагали від жінок опанування незвичних соціальних ролей: бійців, розвідниць, зв’язкових, пропагандисток, машиністок. Жінки брали участь у складних бойових операціях, наприклад, рейдах, виконували терористичні акти, працювали слідчими у структурах Служби безпеки ОУН, займалися різною організаторською роботою.

Попри наявність деякої наукової, публіцистичної, мемуарної літератури, жіночий досвід участі в українському націоналістичному підпіллі і повстанському русі досі залишається погано вивченим. До числа маловідомих активних учасниць українського підпілля належить і Юлія Ганущак-“Галичанка”, “Марія”. Скупі біографічні відомості про неї містяться у довідниках Петра Содоля¹, Надії Мудрої² і Миколи Когута³. Євген Гірняк та інші опублікували невеликий некролог про Ю. Ганущак⁴. Про неї згадано у дослідженнях Василя Ільницького про Дрогобицьку округу ОУН⁵. Реконструювати життєвий шлях і діяльність Ю. Ганущак в ОУН дозволяють перш за все документи радянських органів влади з Галузевого державного архіву Служби безпеки України та архіву Управління СБУ у Львівській області. Йдеться про архівно-кримінальну справу “Галичанки” (П-36137) і матеріали її агентурно-оперативної розробки, зафіксовані у різних томах 372-ї справи з фонду 13. Важко переоцінити значення двох інтерв’ю Юлії Ганущак, записаних у 1995 р.⁶ Вони не лише висвітлюють численні “білі плями” у біографії Ю. Ганущак, а й дозволяють простежити її ставлення до багатьох подій, відтворити структуру її ідентичності і мотивації. Крім того, подають широкий суспільно-політичний контекст її участі в діяльності українського націоналістичного підпілля.

Народилася Юлія Ганущак 31 січня 1915 р. у с. Довпотів Войнилівського району на Станіславщині у сім’ї дяка. Батько – Ганущак Йосип Степанович, мати – Ганущак (з дому – Магас) Розалія Петрівна. У сім’ї, окрім Юлії, було ще троє дівчат – Наталія, Марія, Євдокія і двоє хлопчиків, які померли немовлятами. У 1930 р. закінчила семирічну початкову школу. Незважаючи на скромні заробітки, того ж року батьки віддали доньку на навчання до щойно відкритої платної Дрогобицької української гімназії імені Івана Франка при “Рідній школі”. Заклад став форпостом спротиву колонізації освіти. Колишній фундатор стрілецького руху, полковник УСС, а тоді вчитель історії, географії і руханки Іван Чмола організував у гімназії два пластунські курені: 18-й – імені Івана Франка та 36-й – імені Ольги Кобилянської (згодом Людмили Старицької-Черняхівської). Кольорами пластових хусток у хлопців були гранатовий, у дівчат – зелений. У вересні 1930 р. польська влада заборонила “Пласт” і розпочала арешти

його діячів. Директорові гімназії Володимиру Кузьмовичу присудили три місяці арешту. Організація стала діяти підпільно. Питання вступу до “Пласту” для Юлії ніколи не викликало сумнівів. Для тогочасної західноукраїнської молоді скаутський рух був стилем життя і можливістю отримати альтернативні офіційним знання, вміння і навички. Участь в діяльності “Пласту” сприяла не лише патріотичному вихованню Юлії, а й формуванню її організаторських здібностей. Вона деякий час була курінною, координувала роботу різних гуртків, навчала молодших. Після звісток про Голодомор у Великій Україні збирала кошти для допомоги голодуючим. За це отримала попередження від дирекції гімназії, яка боялася репресій влади⁷.

Яскраві сторінки юнацького життя Юлії пов’язані зі щорічним таборуванням пластунів у Підлютому (Рожнятівський район на Івано-Франківщині), яке щедро фінансував Андрей Шептицький. Там знаходилася лікувально-відпочинкова резиденція митрополита, яку називали “кедровою палатою”. Протягом місяця юнаки й дівчата (окремо один від одного) навчалися і відпочивали у цій місцевості. Щонеділі пластуни відвідували Літургію у місцевій церкві, на якій часто був присутнім Шептицький.

Романтичні образи цікавих пластунаських буднів надовго вкарбувалися у пам’яті Юлії Ганущак. Навіть на 80-му році життя вона радісно наспівувала пісню “Пусти ж мене, мати, до табору”, яку дівчата часто виконували вечорами біля щотижневої ватри⁸.

Крім літніх таборів, кращі пластуни брали участь у спорадичних туристичних походах, організаторами яких були вчителі гімназії. Юлія часто потрапляла до числа тих обраних, кого Іван Чмола забирав у походи до карпатських гір Маківка і Ключ (Сколівський район на Львівщині), де у 1914 – 1915 рр. відбувалися бої між УСС та російською армією. Наставник водив своїх учнів франковими місцями Львівщини, розповідав про великого Каменяра⁹.

Під час навчання в гімназії у 1932 р. Юлія стала членкинею Юнацтва ОУН. Відвідувала конспіративні зустрічі оунівців, на яких, зазвичай, було кілька осіб. Часто бачилася там з Ярославою Кульчицькою та Ярославою Баранецькою. За словами Ю. Ганущак, жодної серйозної організаційної роботи вона тоді не виконувала. Діяльність в ОУН зводилася переважно до читання і обговорення різної літератури. Зокрема, члени Юнацтва передавали один одному “Холодний яр” Ю. Горліса-Горського. Книгу вперше видали у Львові коштом Андрея Шептицького 1934 р.¹⁰.

Після закінчення гімназії прагнула реалізувати себе на педагогічній ниві. Однак влаштуватися на роботу до школи не могла, відчувала політичний тиск¹¹. Працювала вихователкою у приватних садочках Калуша. У 1936 – 1937 навчальному році пройшла однорічний курс у Вищій торговельній школі у Львові. Водночас займалася активною громадською роботою. Була секретаркою просвітницького товариства “Відродження” у Калуші. Організовувала юнацькі гуртки від “Союзу українок” та “Рідної школи” у селах Мостиське, Болохів, Березниця, Збора, Верхня та інші Калуського району. Розробляла для них навчальні курси, які погоджувала з управою вказаних товариств. Тоді ж уперше потрапила під приціл польської влади. Заплатила штраф за те, що під час уроку історії назвала загарбницькою політику Польщі щодо Галичини і Волині у 1919 – 1921 рр.¹².

“Люди тішилися, а я заплакала” – згадувала Юлія Ганущак початок першої радянської окупації Західної України у вересні 1939 р. Гнітюче враження справляла неохайність червоноармійців, які, за її словами “де прийшли – там хотіли танцювати”¹³. З вересня 1939 р. учителювала в с. Верхня, потім – у с. Мостище на Калущині. У педаго-

гічному середовищі з'явилися сексоти, на думку яких, Ю. Ганущак не досить старанно дотримувалася нових навчальних програм. Це привернуло увагу чекістів, які двічі викликали її на допит. Про загрозу арешту попередив інспектор Калуського районного відділу освіти, член ОУН Тарас Банах. Про цей випадок "Галичанка" згадувала: "Приїхали більшовики мене арештовувати. Послали по мене зі сільради якогось посланця. Ця дівчина не сказала, чого вона мене кличе. Визиває вас голова і все. А на дорозі іде мужчина такий, що я його знала і не пристаючи каже мені: "Тікайте, тікайте"... ну я тоді обернулася і назад, поміж хати, тоді я втекла"¹⁴. Відтоді, з лютого 1941 р., перейшла у підпілля. Переховувалася у селах Верхня, Нова Верхня, Мостище Калуського району. З весни 1941 р. стала членкинею ОУН. У травні цього року радянська влада розкуркулила і репресувала її батьків. У довідці Виконкому Довпотівської ради депутатів трудящих від жовтня 1946 р., спеціально підготовленій для МГБ, зазначалося, що батьки Ю. Ганущак були розкуркулені і "виселені як родина зрадників"¹⁵. Батько помер на засланні у 1942 р., а мати повернулася до с. Довпотів у 1946 р.

З надією зустріла проголошення у Калуші Акту відновлення української державності 30 червня 1941 р. Влаштувалася у відділ пропаганди Українського центрального комітету. Збирала кошти від місцевого населення на розбудову державних структур. Невдовзі нацистська влада розпочала арешти активістів ОУН. В орендованій Ю. Ганущак квартирі у Калуші поліція провела обшук. Вчителювання у селі Довпотів стало небезпечним. Вигадуючи вагому причину для звільнення, Ю. Ганущак виробила фальшиву медичну довідку. "З таким "туберкульозом", як Вам напишу – житимете сто років" – жартував лікар, який написав "діагноз"¹⁶. Знову перейшла у підпілля. З весни 1943 р. була провідницею жіночої сітки Калуського окружного проводу ОУН. У лютому 1944 р. зустрілася з обласним провідником ОУН Станіславщини Романом Мокрієм-"Байдою", який запропонував їй очолити жіночу сітку і референтуру Українського Червоного Хреста Станіславського обласного проводу ОУН, заступивши на цій посаді Артемізію Галицьку-"Мотрю", яка відбула на Буковину¹⁷. Після загибелі "Байди" 5 травня 1944 р.¹⁸ головним зверхником "Галичанки" став Ярослав Мельник-"Роберт". Зв'язковими "Галичанки" призначив керівницю жіночої сітки Перегінського району Ніну Посацьку-"Уляну" і "Мотрю". Одночасно у медичних справах "Галичанка" підпорядковувалася крайовій провідниці УЧХ Катерині Зарицькій, від заступниці якої Ірини Козак-"Бистою" безпосередньо отримувала інструкції.

Роботу Ю. Ганущак у підпіллі на деякий час перервав гострий конфлікт з давнім другом, а тепер її керівником Ярославом Мельником-"Робертом". У 1930-і рр. вони разом працювали на Калущині. "Роберт", а тоді просто "Владко", обіцяв згадати про неї у своїй майбутній книзі "Мрії молодого революціонера", яку не судилося написати¹⁹. У 1940-х рр. "Галичанка" і "Роберт" мали різні завдання у підпіллі, але однаково віддано їх виконували. Втім, вище становище "Роберта" в організаційній структурі ОУН, на думку "Галичанки", призводило до деякого зловживання своєю владою. Йшлося, зокрема, про зверхню, агресивну манеру спілкування, порушення домовленостей, безпідставні звинувачення підлеглих у несумлінному виконанні обов'язків. "То він був такий холерик по, як то кажуть, по характері. Він міг зірватися і полетіти", – згадувала Ю. Ганущак під час одного з інтерв'ю. На допитах НКВС 5 жовтня 1944 р. Ірина Стадник-Шлемко-"Рута" свідчила: "Галичанка" мені говорила, що під час приватної розмови з кимось із обласного проводу назвала "Роберта" психічно хворим. Про це стало відомо "Роберту", який її зненавидів і почав до неї придиратися по роботі"²⁰. Тоді, у 1944 р., Ю. Ганущак уважала, що така поведінка "Роберта" продиктована не

лише його запальним характером, а й упередженим ставленням до потенціалу жінок в контексті визвольної боротьби. Демонструючи незгоду з такою ситуацією, Ю. Ганущак наприкінці серпня 1944 р. при зустрічі з Я. Мельником у Чорному лісі поблизу села Грабівці Перегінського району Станіславської області попросила звільнити її з посади референтки УЧХ Станіславщини. На її місце, за рекомендацією самої Ю. Ганущак, призначено Ірину Стадник-Лемко-“Руту”. За словами останньої “З того часу “Галичанка” на одному місці не живе через те, що боїться аби по завданню “Роберта” її не вбили з метою не допустити розголошення подробиць конфлікту між ними”²¹.

Розуміючи значимість і потребу досвідчених кадрів для підпілля, особливо тих, які мали організаційний хист, керівництво ОУН вирішило не втрачати зв’язок із “Галичанкою”. У грудні 1944 р. керівник Калуського окружного проводу ОУН Іван Лаврів-“Нечай” запропонував їй перейти на Дрогобищину. Під час зустрічі “Галичанки” з керівником Дрогобицького обласного проводу ОУН Зеновієм Тершаківцем-“Федором” у січні 1945 р. в с. Укольне Стрийського району Дрогобицької області головним предметом розмови було плановане призначення Ю. Ганущак на посаду провідниці жіночої сітки на Дрогобищині. У лютому 1945 р. жіночу сітку було ліквідовано, частина жінок перейшла на напівлегальне становище, інші перейшли у підпорядкування референтури УЧХ новоствореного (весною 1945 р.) Дрогобицького окружного проводу ОУН, першою керівницею якої стала Ю. Ганущак²².

До її обов’язків входила організація заготівлі медикаментів, лікування поранених і хворих бійців УПА, облаштування підпільних шпиталів, медичного обслуговування населення у запллі, санітарних вишколів. У співпраці з господарською референтурою ОУН вона організувала допомогу сім’ям підпільників, збирала продукти і одяг для упівців. Крім того, організувала курси пропагандистів і співпрацювала зі Службою безпеки ОУН, для якої дівчата виконували функції зв’язкових і розвідниць²³.

Ю. Ганущак згадувала, що в практичній діяльності дівчатам-підпільницям необхідні були базові знання про різні види зброї і навички в користуванні гранатами і пістолетами. Тому вона виступила ініціаторкою коротких вишколів із військової справи, які тривали 5 – 6 днів. Зокрема, 1944 р. такий курс відбувся у с. Белеєві Долинського району Станіславської області²⁴.

Щоденне життя “Галичанки” було емоційно напруженим, позбавленим комфорту, часом елементарних побутових умов. “Ми вернули в ліс у Корчин Дашавський, заїзли під густу ялину. Наламали гілочок, постелили і посідали, притулившись спинами до стовбура смереки. Так просиділи цілу ніч. Коли настав день, ми почули, що в селі облава. Треба було десь сховатися, а ми не маємо сили встати – все тіло задубіло” – згадує про одну зі своїх зустрічей з Ганущак під час більшовицької облави на с. Угольна Стрийського району взимку 1945 р. підпільниця Катерина Данилів-Гаврилів-“Зелена”²⁵. Тогочасні естетичні уявлення про жіночу красу різко дисонували з реаліями сірої підпільної буденності. Молода, незаміжня “Галичанка” з метою конспірації носила темний простий одяг, хустку на голові, не користувалася косметикою. “Ніякі нагрудники, ніякі шовки, так як сільська баба. Боса з покаліченими ногами” – згадувала Юлія Ганущак про свій зовнішній вигляд²⁶.

Самовіддану працю “Галичанки” належно оцінило командування УПА. Наказом Головного Військового Штабу від 25 квітня 1945 р. її нагородили Бронзовим Хрестом Заслуги (БХЗ)²⁷, який присуджували за боротьбу з окупантом та жертвну організаційно-політичну діяльність. Попри те, що через підпілля пройшли тисячі українських жінок, на сьогодні відомо про 74, які отримали “Хрести Бойової заслуги” і “Хрести

заслуги”²⁸. Про нагородження її орденом “Галичанка” дізналася від З. Тершаківця-“Федора” у липні 1945 р. під час особистої зустріч з ним.

На початку червня 1946 р. отримала штафету від Івана Лавріва-“Нечая”, в якій повідомлялося про ліквідацію УЧХ. Хоча наказ Я. Мельника-“Роберта” про ліквідацію цієї референтури був виданий ще 22 липня 1945 р.²⁹. Референт пропаганди Дрогобицького окружного проводу Володимир Фрайт-“Карб” наголосив їй у приватній розмові, що жінки будуть відсторонені від роботи у підпіллі, залишаться лише “перевірені”, що підпорядковуватимуться іншим референтурам, зокрема господарській та референтурі пропаганди³⁰. Саме до таких обласний провід зараховував і Ю. Ганущак. Детальніші директивні вказівки щодо переформатування її діяльності “Галичанка” мала отримати безпосередньо від “Нечая”, зустрітися з яким завадив її арешт.

Радянські спецслужби пильно стежили за роботою Ю. Ганущак. Тому, розробляючи операцію по її захопленню, весною 1946 р. взяли в агентурну розробку спецкур’єрку Дрогобицького обласного і Самбірського окружного проводів ОУН “Дарку”, завербовану під псевдо “Оксана”, яка користувалася великою довірою та авторитетом у Ю. Ганущак³¹. У результаті отриманих від “Оксани” відомостей чекісти дізналися про подробиці діяльності Ю. Ганущак, маршрути її пересування, коло підпільників, з якими тісно співпрацювала, адреси конспіративних квартир, які вона відвідувала. “Галичанка” кваліфікований і досвідчений працівник оунівського підпілля, “ідейна” оунівка з великою ерудицією серед українських націоналістів... Необхідність арешту продиктована також і тим, що в особі “Галичанки”-“Марії” оунівське підпілля втрачало сильного і авторитетного керівного працівника, одного з організаторів націоналістичної роботи в області, відсутність якого суттєво підірвало підпілля і наносило відчутний удар по його роботі”, – писав виконувач обов’язків начальника Управління МДБ у Дрогобицькій області підполковник Мороз у таємній доповідній записці на ім’я міністра державної безпеки УРСР генерал-лейтенанта Савченка від 22 червня 1946 р.³².

Третього червня 1946 р. “Галичанка” перебувала на явочній квартирі у селі Верхне Синьовидне Сколівського району, власницею якої була сестра Івана Барана-“Смока”, працівника СБ Стрийського надрайонного проводу ОУН Марія Баран. Для проведення операції щодо затримання “Галичанки” в село направили начальника 2-го відділу УМДБ Дрогобицької області підполковника Литвинова і заступника начальника 10-го відділу лейтенанта Мальцева. У той день “Оксана” повідомила чекістам про те, що “Галичанка” знаходиться на явочній квартирі, приймає зв’язкових Стрийського і Самбірського надрайонних проводів ОУН і готується невдовзі покинути цю квартиру. Тому Мальцев і Литвинов вирішили самостійно її заарештувати. “Оксана”, перемотавши голову хустиною, поскаржилася “Галичанці” на сильний зубний біль і швидко покинула помешкання. Невдовзі до хати увійшли чекісти. Під час затримання вона намагалася позбутися документів Дрогобицького окружного проводу ОУН, які отримала кілька днів перед цим на особистій зустрічі з “Нечаєм”. Не встигла спалити організаційні документи, які стали головними доказами у справі. При обшуку у неї вилучили виписки з американської преси, звернення ОУН до українських переселенців з лютого 1946 р., програмні постанови III Надзвичайного збору ОУН, дві записки від Івана Лавріва-“Нечая”-“Богуна” до референта пропаганди Дрогобицького надрайонного проводу Ореста Федуна-“Ікара”, інструкцію “Богуна” районним керівникам ОУН, журнал “Шлях перемоги” за квітень – травень 1945 р., в якому був опублікований наказ УПА про нагородження Ю. Ганущак БХЗ, а також звіти Ю. Ганущак від

18 квітня, 2 червня і 30 липня 1945 р.³³. Саме ретельність у написанні місячних звітів, при чому власноруч, а не на друкарській машинці, стала одним з вирішальних факторів при доведенні її провини у ході судового засідання: “Всі звіти вони взнали, весь крок... Наприклад, референтура пропаганди, чи провідник, то він мав машинку. А я вже таке як УЧХ то машинки не мало, бо це не було тако во, не тряслося з рук. Отже, було моє оригінальне письмо. Я ж бо не могла заперечити того... Як я могла казати, що то не я? Як моє письмо”³⁴.

У Дрогобицькій тюрмі “Галичанку” “активно і неослабно допитували”, довівши її до часткової втрати слуху, який більше не відновився повністю. “Коли били у Дрогобичі не витирала кров, аби бачив, що мені робить”, – згадувала Ю. Ганущак про слідчого. Крім цього, до її камери підсаджували агентів, яким вона заявляла, що не збирається видавати інформацію про склади медикаментів і місця переховування керівників ОУН, “навіть якби це коштувало їй життя”³⁵. Більше тижня вона відмовлялася давати покази про свою практичну діяльність в ОУН, зводячи роботу до медичного обслуговування поранених бійців УПА. 19 червня її офіційно арештували. Другий етап допитів Ю. Ганущак відбувався у Лук’янівській тюрмі в Києві. За словами Ю. Ганущак, застосування фізичного насильства там було не так поширене, але психологічний тиск був не меншим, аніж у Дрогобичі. Не раз її кидали у карцер. Голодування на знак протесту не давали очікуваного результату.

Першого листопада 1946 р. Військовий трибунал Київської області засудив її за статтями 54-1 “а” і 54-11 КК УРСР на десять років таборів і п’ять років позбавлення громадянських прав. На суді “Галичанка” була небагатослівною, відмовилася просити помилування. Згодом пояснювала: “Все одно вони всі слуги того дідька і що ви не скажете, то вони скажуть, що ви брешете, а вони говорять правду. Все. Кінець. Хоч би й клявся”³⁶. Провела 9 років, 7 місяців і 13 днів на засланні у Мордовії (Темниківський виправний трудовий табір, так званий Дубровлаг) та на спецпоселенні у Новосибірську.

Київська обласна комісія з перегляду справ на осіб, засуджених за конрреволюційну діяльність, які знаходяться у таборах, колоніях, тюрмах МВС СРСР 28 квітня 1955 р. постановила, що підстав для перегляду вироку немає³⁷. Часткова амністія стосувалася лише її перебування на спецпоселенні. 20 січня 1956 р. Ю. Ганущак звільнилася³⁸. У тому ж році повернулася до рідного Довпотова Калуського району (на 1946 р. – Войнилівського району) Івано-Франківської області інвалідом I групи з діагнозом “деформуючий поліартрит”³⁹. Важко хворіла роками.

17 травня 1995 р. за клопотанням Калуської управи Всеукраїнського братства вояків УПА отримала довідку про реабілітацію, згідно із Законом України “Про реабілітацію жертв політичних репресій в Україні” від 17 квітня 1991 р.

Померла 5 серпня 1997-го на 83-му році життя. Похована у рідному селі. У жовтні 2000 р. на могилі Ю. Ганущак освячено стрілецький хрест⁴⁰.

Ю. Ганущак належить до тисяч жінок, які свідомо відмовилися від перспектив кар’єрного росту, заміжжя і материнства, ризикували власним здоров’ям і життям заради ідей, у які щиро вірили. Водночас Ю. Ганущак є представницею того жіноцтва, яке, долаючи патріархальні стереотипи, демонструвало високі організаційні здібності і успішно працювало переважно в маскулінному керівному складі Організації українських націоналістів. На відміну від багатьох жінок, які йшли в підпілля за нареченими, шлюбними чоловіками, братами, рятувалися від репресій чи були насильно мобілізовані з огляду на свої професійні якості, Юлія Ганущак-“Галичанка”

працювала в ОУН через свої переконання. Саме тому стала ворогом і мішенню для радянської влади.

Глибше дослідження біографії Ю. Ганущак дозволить побачити не лише особистий вимір діяльності ОУН 1940 – 1950-х рр., а й допоможе відтворити широку мозаїку форм жіночої участі в українському визвольному русі середини ХХ століття.

¹ Содоль П. Українська повстанська армія. 1943 – 1949. Довідник II / Петро Содоль. – Нью-Йорк: Пролог, 1995. – С. 18.

² Українська жінка у визвольній боротьбі 1940 – 1950 рр. Біографічний довідник. Вип. 2 / [упоряд. Н. П. Мудра]. – Львів: Світ, 2006. – С. 36–37.

³ Когут М. Калущина: люди і долі: біографічний довідник / Микола Когут. – Калуш, 2006. – С. 32.

⁴ Гірник Є. До 40 днів з дня смерті Юлії Ганущак-“Галичанки” / Євген Гірник, Іван Кульчицький, Мирослав Данилюк // Шлях перемоги. – 1997. – № 17(17). – 19 вересня. – С. 3.

⁵ Ільницький В. Дрогобицька округа ОУН: структура і керівний склад (1945 – 1952) / Василь Ільницький. – Дрогоби́ч: Вимір, 2009. – 368 с.

⁶ Аудіо-запис інтерв'ю з Юлією Ганущак (записав Юрій Манюх 3 квітня 1995 року в с. Мишківичі Тернопільського району Тернопільської області // Архів Інституту історичних досліджень Львівського національного університету імені Івана Франка; Інтерв'ю з Юлією Ганущак (записав Юлій Хвещук 18 серпня 1995 р. в с. Довпотів Калуського району Івано-Франківської області) // Особистий архів Ю. Хвещука.

⁷ Аудіо-запис інтерв'ю з Юлією Ганущак (записав Юрій Манюх 3 квітня 1995 року в с. Мишківичі Тернопільського району Тернопільської області // Архів Інституту історичних досліджень Львівського національного університету імені Івана Франка.

⁸ Аудіо-запис інтерв'ю з Юлією Ганущак (записав Юрій Манюх 3 квітня 1995 року в с. Мишківичі Тернопільського району Тернопільської області // Архів Інституту історичних досліджень Львівського національного університету імені Івана Франка.

⁹ Аудіо-запис інтерв'ю з Юлією Ганущак (записав Юрій Манюх 3 квітня 1995 року в с. Мишківичі Тернопільського району Тернопільської області // Архів Інституту історичних досліджень Львівського національного університету імені Івана Франка.

¹⁰ Аудіо-запис інтерв'ю з Юлією Ганущак (записав Юрій Манюх 3 квітня 1995 року в с. Мишківичі Тернопільського району Тернопільської області // Архів Інституту історичних досліджень Львівського національного університету імені Івана Франка.

¹¹ Зеленюк О. З пережитого... Спогади / Олесь Зеленюк; [Львівський національний університет імені Івана Франка, Інститут літературознавчих студій, Наукова бібліотека]. – Львів, 2003. (Серія “Мемуари і документи”. Вип. 3). – С. 57.

¹² Аудіо-запис інтерв'ю з Юлією Ганущак (записав Юрій Манюх 3 квітня 1995 року в с. Мишківичі Тернопільського району Тернопільської області // Архів Інституту історичних досліджень Львівського національного університету імені Івана Франка.

¹³ Аудіо-запис інтерв'ю з Юлією Ганущак (записав Юрій Манюх 3 квітня 1995 року в с. Мишківичі Тернопільського району Тернопільської області // Архів Інституту історичних досліджень Львівського національного університету імені Івана Франка.

¹⁴ Інтерв'ю з Юлією Ганущак (записав Юлій Хвещук 18 серпня 1995 р. в с. Довпотів Калуського району Івано-Франківської області) // Особистий архів Ю. Хвещука.

¹⁵ Архів Управління Служби безпеки України у Львівській області (далі – АУСБУ ЛО). – Спр. П-36137. – Арк. 126.

¹⁶ Аудіо-запис інтерв'ю з Юлією Ганущак (записав Юрій Манюх 3 квітня 1995 року в с. Мишківичі Тернопільського району Тернопільської області // Архів інституту історичних досліджень Львівського національного університету імені Івана Франка.

¹⁷ АУСБУ ЛО. – Спр. П-36137. – Арк. 109.

¹⁸ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 47. – Арк. 177.

¹⁹ Інтерв'ю з Юлією Ганущак (записав Юлій Хвещук 18 серпня 1995 р. в с. Довпотів Калуського району Івано-Франківської області) // Особистий архів Ю. Хвещука.

²⁰ ГДА СБУ. – Ф. 65. – Спр. С-9079. – Т. 4. – Арк. 3.

²¹ ГДА СБУ. – Ф. 65. – Спр. С-9079. – Т. 4. – Арк. 3.

²² АУСБУ ЛО. – Спр. П-36137. – Арк. 43–44.

²³ АУСБУ ЛО. – Спр. П-36137. – Арк. 23.

²⁴ Аудіо-запис інтерв'ю з Юлією Ганущак (записав Юрій Манюх 3 квітня 1995 року в с. Мишківичі Тернопільського району Тернопільської області // Архів інституту історичних досліджень Львівського національного університету імені Івана Франка.

²⁵ Гуцило Б. Воскресла Бренів. Пам'ять у світі / Богдан Гуцило. – Дрогобич: Коло, 2002. – С. 174.

²⁶ Аудіо-запис інтерв'ю з Юлією Ганущак (записав Юрій Манюх 3 квітня 1995 року в с. Мишківичі Тернопільського району Тернопільської області // Архів інституту історичних досліджень Львівського національного університету імені Івана Франка

²⁷ Ільницький В. Дрогобицька округа ОУН... – С. 220.

²⁸ Солодь П. Жінки-лицарі орденів УПА / Петро Солодь // Вісті комбатанта. – 2013. – Ч. 3. – С. 59.

²⁹ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 28. – Арк. 108–109.

³⁰ АУСБУ ЛО. – Спр. П-36137. – Арк. 126.

³¹ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 75. – Арк. 80.

³² ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 75. – Арк. 81.

³³ АУСБУ ЛО. – Спр. П-36137. – Арк. 62, 123–124.

³⁴ Інтерв'ю з Юлією Ганущак (записав Юлій Хвещук 18 серпня 1995 р. в с. Довпотів Калуського району Івано-Франківської області) // Особистий архів Ю. Хвещука.

³⁵ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 75. – Арк. 84.

³⁶ Аудіо-запис інтерв'ю з Юлією Ганущак (записав Юрій Манюх 3 квітня 1995 року в с. Мишківичі Тернопільського району Тернопільської області // Архів інституту історичних досліджень Львівського національного університету імені Івана Франка.

³⁷ АУСБУ ЛО. – Спр. П-36137. – Арк. 154.

³⁸ АУСБУ ЛО. – Спр. П-36137. – Арк. 161зв.

³⁹ Гірник Є., Кульчицький І. До 40 днів з дня смерті Юлії Ганущак-“Галичанки”... – С. 3.

⁴⁰ Когут М. Калущина: люди і долі... – С. 32.

Марта Гавришко.

Лицарка Бронзового Хреста Заслуги УПА: до 100-річчя з дня народження Юлії Ганущак.

За допомогою архівних документів, матеріалів усної історії, мемуарів зроблено спробу реконструювати життя і діяльність активної діячки Організації українських націоналістів Юлії Ганущак-“Галичанки”.

Marta Havryshko.

Women who was decorated with the UPA Bronze Cross of Merit (In honor of 100th anniversary of Julia Hanushchak birth).

In this review using archival documents, oral history materials, memories we attempt to reconstruct the life and work of active member of the Organization of the Ukrainian Nationalists Julia Hanuschak-“Halychanka”.